

33. CIK LIELI IR NODOKĻI, UN KĀ TIE MAKSĀJAMI

**NODOKĻU VEIDI UN APMĒRS
NODOKĻU MAKSĀŠANAS KĀRTĪBA**

Meža īpašniekam katru gadu jāsamaksā nekustamā īpašuma nodoklis (NĪN) par zemi. Pārdodot izstrādei augošu mežu (cirsma) vai kokmateriālus, meža īpašnieks maksā iedzīvotāja ienākuma nodokli (IIN), ja mežsaimniecība nav reģistrēta kā saimnieciskā darbība un uz īpašnieku neattiecas *Komerclikums*. Pārdodot meža īpašumu, fiziska persona maksā nodokli no ienākumos iegūtā kapitāla. Veicot jebkuru darījumu, īpašniekam jāpārlicinās par darījuma veikšanas brīdī spēkā esošo likumu un normatīvo aktu prasībām!

Nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN) likme ir 1,5% no nekustamā īpašuma zemes kadastrālās vērtības. Lielāku NĪN likmi pašvaldība nosaka tikai gadījumā, ja nekustamais īpašums netiek uzturēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Šajā gadījumā informācija jāpublicē līdz 1. novembrim. *Likums par nekustamā īpašuma nodokli*¹ nosaka, ka zemes vienībām, kas atrodas administratīvajās teritorijās

1 <http://likumi.lv/doc.php?id=43913>

Meža īpašniekam jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis par zemi.

ārpus pilsētām un kuru platība pārsniedz trīs hektārus, un vismaz viens no noteiktajiem lietošanas mērķiem ir “mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu”, NĪN līdz 2025. taksācijas gadam aprēķina no speciālas vērtības, ko nosaka īpaši nodokļa aprēķinam.

Pašvaldības par NĪN apmēru kārtējam taksācijas gadam paziņo nodokļa maksātājam vai tā pilnvarotai personai līdz tā paša gada 15. februārim, nosūtot maksāšanas paziņojumu pēc norādītās adreses. NĪN maksājums īpašniekam jāveic reizi ceturksnī – ne vēlāk kā 31. martā, 15. maijā, 15. augustā un 15. novembrī – vienas ceturtdaļas apmērā no nodokļa gada summas. Nodokli var nomaksāt arī reizi gadā, avansa veidā, līdz 31. martam.

Ar NĪN neapliek zemi, ko aizņem atjaunotās vai ieaudzētās mežaudzes (jaunaudzes), kuras Valsts meža dienests (VMD) atzinis par atjaunotām vai ieaudzētām un kurās valdošās koku sugas koku vecums kārtējā taksācijas gadā nepārsniedz:

- skuju kokiem un cietajiem lapu kokiem – 40 gadus;
- mīkstajiem lapu kokiem (izņemot baltalksni) – 20 gadus;
- baltalksnim – 10 gadus.

Jāņem vērā, ka ar NĪN meža zemi, kuru aizņem jaunaudzes, neapliek tikai tad, ja tajā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā² ir veikta meža inventarizācija un meža īpašnieks noteiktajos termiņos ir iesniedzis VMD nepieciešamo informāciju par apsaimniekošanu. Valsts zemes dienests (VZD) ar nodokli neapliekamo zemi, ko aizņem mežaudzes, reģistrē Nekustamā īpašuma valsts kadastrā un aktualizēto informāciju iesniedz pašvaldībām.

Likums **Par iedzīvotāju ienākuma nodokli**³ nosaka IIN likmi, tā aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, kā arī attaisnotos izdevumus, jo ienākums tiek aprēķināts no ieņēmumu un ar to gūšanu saistīto izdevumu starpības. Ar IIN neapliek ienākumus no sēņošanas, ogošanas, savvaļas ārstniecības augu un ziedu vākšanas, ja to vērtība nepārsniedz 3000 eiro gadā.

2 <http://likumi.lv/doc.php?id=71296>

3 <http://likumi.lv/doc.php?id=56880>

Normatīvajos aktos paredzētas nekustamā īpašuma un iedzīvotāja ienākuma nodokļu atlaides par jaunaudzēm.

Fiziskai personai IIN ir jāmaksā no:

- gūtajiem ienākumiem no augoša meža vai kokmateriālu pārdošanas;
- atbalsta summas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, ja meža apsaimniekošana nav saimnieciskās darbības veids;
- ienākumiem, kas gūti, pārdodot zarus, kas paredzēti šķeldošanai un iegūti ārpus meža zemes, attīrot īpašumā esošās lauksaimniecības zemes no krūmiem, vai mežā, izstrādājot cirsmu.

Meža īpašniekam ir divas iespējas – reģistrēt vai neregistrēt savā īpašumā mežizstrādi kā saimniecisko darbību. Atkarībā no tā tiek noteikta IIN likme, attaisnotie izdevumi, kā arī citas prasības. Likuma izpratnē augoša meža vai tajā iegūto kokmateriālu pārdošana netiek uzskatīta par saimniecisko darbību, un īpašnieks no šiem ienākumiem maksā IIN.

Ienākumiem no fiziskās personas īpašumā esošā augošā meža pārdošanas izciršanai un tajā iegūto kokmateriālu pārdošanas tiek piemērota 10 % likme. Likums nosaka, ka komersants vai cits ienākuma izmaksātājs, kurš reģistrējies Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā saimnieciskās darbības veicējs, no fiziskas personas ienākumiem nodokli ietur izmaksas vietā un to budžetā iemaksā ne vēlāk kā līdz nākamā mēneša piektajam datumam. Pirms IIN ieturēšanas izmaksātājs no izmaksājamās summas atskaita izdevumus, piemērojot likumā noteikto attaisnoto izdevumu normu:

- ja tiek pārdots augošs mežs – izdevumi meža atjaunošanai ir 25 % apmērā no līgumā noteiktās summas;
- ja tiek pārdoti kokmateriāli – ar kokmateriālu sagatavošanu un pārdošanu saistītie izdevumi 50 % apmērā no līgumā noteiktās summas.

Piemērojot attaisnoto izdevumu normas, meža īpašnieks nodokļos samaksā 5 % no ieņēmumiem par kokmateriāliem un 7,5 % no ieņēmumiem par augoša meža realizāciju.

Iegādājoties kokmateriālus vai ciršanas tiesības no fiziskas personas, pircējs noslēdz līgumu, saņem ciršanas tiesību kopiju, noformē iepirkuma aktu un palūdz aizpildīt izziņu – apliecinājumu, ka pārdotie kokmateriāli ir personiskais īpašums. Ja darījums notiek starp divām fiziskām personām, kuras nav reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicējas, nodokli no gūtajiem ienākumiem maksā pārdevējs, iesniedzot VID gada ienākuma deklarāciju, kurā norādīti gūtie ienākumi un piemērojamās nodokļu atlaides. Deklarācija jāiesniedz ienākumu gūšanas gadam sekojošā gadā, laika periodā no 1. marta līdz 1. jūnijam.

Ja meža īpašnieks ir reģistrējies mežizstrādi kā saimniecisko darbību par mežizstrādi savā īpašumā, tad nodokli maksā pats īpašnieks likumā noteiktajā kārtībā no saimnieciskās darbības ienākuma, tā likme ir 23%. Šajā gadījumā īpašnieka pienākums ir kārtot grāmatvedību un uzrādīt darījumus ar kokmateriāliem saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu žurnālā, izrakstīt rēķinus darījumu partneriem un iesniegt VID deklarāciju, atbilstoši *Likuma par grāmatvedību*⁴ prasībām. Saskaņā ar *Pievienotās vērtības nodokļa likumu*⁵, meža īpašnieks ir tiesīgs neregistrēties Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa

4 <https://likumi.lv/doc.php?id=66460>

5 <http://likumi.lv/doc.php?id=253451>

maksātāju reģistrā, ja tā veikto ar nodokli apliekamo preču piegāžu un sniegto pakalpojumu kopējā vērtība iepriekšējo 12 mēnešu laikā nav pārsniegusi 50 000 eiro.

Ja tiek **pārdots meža īpašums**, zemi apliek ar IIN, kā kapitāla pieaugumu, jo zeme ir nekustamais īpašums neatkarīgi no tā, kas uz tās atrodas. Meža zemei apliekamo ienākumu nosaka, no meža zemes pārdošanas cenas atņemot iegādes vērtību un kapitāla aktīvā veikto ieguldījumu vērtību kapitāla aktīva turēšanas laikā. Tas nozīmē, ka ar IIN apliek starpību starp tās pārdošanas un iegādes vērtībām. Lai noteiktu meža zemes iegādes vērtību, likumā ir paredzēti vairāki kritēriji atkarībā no tā, vai zeme iegūta mantojumā, dāvinājumā, denacionalizēta, pirktā vai citādi. Iegādes vērtībā ietver arī izdevumus, kas saistīti ar īpašuma iegūšanu. Kapitāla aktīva iegādes vērtībā tiek iekļauti arī veiktie procentu maksājumi par kredītu šā kapitāla aktīva

Meža īpašnieks maksā ienākuma nodokli no augoša meža vai kokmateriālu pārdošanas.

iegādei. Meža zemes pārdošanai jeb kapitāla pieaugumam piemēro 15 % nodokļa likmi. Maksātājs iemaksā budžetā aprēķinātā nodokļa summu ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc tam, kad iesniegta deklarācija par ienākumu no kapitāla. Deklarāciju par ienākumu no kapitāla iesniedz atkarībā no ienākuma lieluma likumā noteiktajos termiņos.

Ar nodokli nav apliekams ienākums no nekustamā īpašuma pārdošanas, kas maksātāja īpašumā (no dienas, kad attiecīgais nekustamais īpašums reģistrēts zemesgrāmatā) ir ilgāk par pieciem gadiem un pēdējos piecus gadus, līdz nekustamā īpašuma pārdošanas dienai, bijis maksātāja vienīgais nekustamais īpašums. Ja pārdodamais nekustamais īpašums ir mantots līguma, testamenta vai citādi likumīgā ceļā no fiziskas personas, kuru ar maksātāju saista laulība vai radniecība līdz trešajai pakāpei, uzskata, ka tas ir maksātāja īpašumā no dienas, kad reģistrēts zemesgrāmatā kā mantojuma atstājēja īpašums. Ar nodokli nav apliekams arī ienākums no nekustamā īpašuma pārdošanas, ja tas reģistrēts zemesgrāmatā kā maksātāja vienīgais nekustamais īpašums un ja šis ienākums no jauna tiek ieguldīts funkcionāli līdzīgā nekustamajā īpašumā 12 mēnešu laikā pēc vai pirms tā pārdošanas.

Literatūra

1. Likums Par grāmatvedību. Pieņemts: 14.10.1992. Stājas spēkā: 01.01.1993.
2. Likums Par iedzīvotāju ienākuma nodokli. Pieņemts: 11.05.1993. Stājas spēkā: 01.01.1994.
3. Likums Par nekustamā īpašuma nodokli. Pieņemts: 04.06.1997. Stājas spēkā: 01.01.1998.
4. MK noteikumi Nr.76 Kārtība, kādā ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek zemi, kuru aizņem atjaunotās vai ieaudzētās mežaudzes. Pieņemts: 11.02.2003. Stājas spēkā: 15.02.2003.
5. Pievienotās vērtības nodokļa likums. Pieņemts: 29.11.2012. Stājas spēkā: 01.01.2013.